

5:1-8 Gd is fulfilling promises (continued)

1. Talmud, Megillah 11a

רב ושמואל, חד אמר תפסח בסוף העולם ועזה בהדי הדדי הוו קיימי, כשם שמלך על תפסח ועל עזה כך מלך על כל העולם כולו.

Rav and Shemuel: One said Tifsach was at one end of the world and Aza at the other, and one said Tifsach and Aza were adjacent, and just as he reigned upon Tifsach and Aza so he reigned over the entire world.

2. <https://en.wikipedia.org/wiki/Thapsacus>

Thapsacus was an ancient town along the western bank of the Euphrates river that would now lie in modern Syria. Thapsacus was the Greek and Roman name for the town. The town was important and prosperous due to its river crossing, which allowed east-west land traffic to pass through it. Its precise location is unknown and there are several different locations identified as the site of Thapsacus...

Menahem, King of Israel, undertook an expedition and "smote Tiphseh and all that were therein" (2 Kings 15:16). Easton's states that this expedition implied a march of some 300–400 miles from Tizrah, apparently indicating their belief that this Tiphseh also refers to Thapsacus. They acknowledge, however, that some scholars identify this as a reference to Khurbet Tafseh, six miles west of Shechem. Hogg claimed that this verse "cannot possibly refer to any place on the Euphrates".

3. Divrei haYamim I 22:9

הָגָה בֶן נֹלָד לָהּ הוּא יְהִיָּה אִישׁ מְנוּחָה וְהַנְחֹתִי לוֹ מִכָּל אוֹיְבָיו מִסְבִּיב כִּי שְׁלֹמֹה יְהִיָּה שָׁמוּ וְשְׁלֹמֹה וְשָׁקֵט אָתָּן עַל יִשְׂרָאֵל בְּיָמָיו:

4. The grapevine and the fig

- An image of plenty Michah 4:4, Zechariah 3:10, Shir haShirim 2:13
- And loss Yeshayahu 34:4, Yirmiyahu 5:17, Hosheia 2:14, Yoel 1:7
- Coopted Melachim II 18:13, Yeshayah 36:16
- *The Vine and Fig Tree in George Washington's Letters* <https://www.jstor.org/stable/42613108>

5. Divrei haYamim II 9:25

וַיְהִי לְשֹׁלֹמֹה אַרְבַּעַת אֲלָפִים אַרְיֹת סוּסִים וּמִרְכָּבוֹת, וְשָׁנַיִם עֶשְׂרֵת אֲלָפֵי פָרָשִׁים, וַיִּנְיַחֵם בְּעָרֵי הָרֶכֶב וְעַם הַמִּלָּחָה בִּירוּשָׁלַם:

	Melachim (40,000)	Divrei haYamim (4,000)
Sanhedrin 21b	Rows/Troughs in each stable	Stables
Sanhedrin 21b	Stables	Rows/Troughs in each stable
Ralbag/Abarbanel	Horses	Troughs
Ralbag	Horses	Horse and Chariot pairs
Malbim	For war	For personal use

6. Abarbanel to Melachim I 5:5

ומה שאמר "כל ימי שלמה" אינו סותר למה שיאמר אחר זה "ויקם ד' שטן לשלמה את הדד האדומי וגו' ויהי שטן לישראל כל ימי שלמה", לפי שהכוונה שמה היא שלעת זקנתו קמו השטנים שזכר נגדו, ואחרי הקמתם היו שטן לישראל כל ימי שלמה עד שמת... ולפי שהיה זה בזקנתו, מבואר הוא שימי המלחמה ההם היו ימים מועטים, והיו רוב ימי שלמה אם כן בשלום והשקט, כמו שיעד עליו באמרו "כי שלום והשקט יהיה בימיו", וכבר ידעת שהגזרות האלה הם רוביות לא כלליות.

And when it said, "All the days of Solomon" it did not contradict what it then said, "And Gd raised up a satan against Solomon, Haddad of Edom.. And he was a satan for Israel all of the days of Solomon." The intent there was that in his old age, these satans who are mentioned rose against him, and after they arose they were a satan for Israel all of Solomon's days, until he died... And because this was in his old age, it is clear that those days of war were brief, and

most of Solomon's life was in tranquility, as testified, "For there will be peace and quiet in his days." You already know that such declarations describe the majority, not everything.

7. Mishnah, Sanhedrin 2:4 from Devarim 17:16

"לא ירבה לו סוסים" - אלא כדי מרכבתו.

"He shall not increase his horses" – but only enough for his chariot.

8. Radak to Melachim I 5:6

ואמרו חכמים ז"ל (סנהד' כא:): כי עבר על לא ירבה לו סוסים. ופי' "לא ירבה לו סוסים" בטלים, וכיון שלא היו לו אלא שנים עשר אלף פרשים והיו לו ארבעים אלף ארות סוסים, הרבה סוסים בטלים היו לו. ומה שהרבה שלמה סוסים ופרשים והוא לא היתה לו שום מלחמה, לא עשה אלא לכבוד וגדולה כדי שילכו עמו כשילך ממקום למקום. וגם קצת מלחמה היתה לו כשלקח חמת צובה ועציון גבר:

And the Sages said "For he transgressed, 'He shall not increase his horses.'" The meaning of 'He shall not increase his horses' is inactive ones. Since he only had 12,000 charioteers, and he had 40,000 rows/troughs/stables of horses, he had many inactive horses. Solomon increased horses and charioteers, even though he had no war; it was only for honour and exaltation, so that they would accompany him when he travelled from place to place. Also, he had a little war when he took Chamat Tzovah and Etzion Gever (Divrei haYamim II 8:3, 8:17).

9. Abarbanel to Melachim I 5:8

ובאמת המספר הזה מהסוסים הוא עצום מאד, ולא שמעתי למלך ממלכי העמים ולא ראיתי בספר ספורי מלכיהם הקדומים שהיה מלך תחת השמש שיהיו בביתו תמיד, בהיותו בשלום אין מלחמה אין שטן ואין פגע רע, ארבעים אלף סוסים מבלי הכרח כי אם לכבוד ולתפארת כדי שילכו עמו ממקום למקום וירוצו לפניו. וכבר אחז"ל (סנהדרין שם) שעבר שלמה בזה על (דברים י"ז ט"ז) ולא ירבה לו סוסים, אחרי שלא היו לצורך המלחמה. ואני אחשוב שלא ראה שלמה להרבות בסוסים ובפרשים האלה לגסות הרוח ולגאווה וגאון ודרך רע, כי אם בעצה הגונה, שבעבור זה היו המלכים אשר סביבו יראים אותו והיו נכנעים לפניו ומגישים אליו מנחה, מה שלא היו עושים אם לא היו יודעים שהיו לו כל כך רכב ופרשים וסוסים שיוכל לכבשם כאשר ירצה, ויותר ראוי היה לעשות זה מפני השלום מלעשות מלחמות...

In truth, the number of horses is very large; I have never heard of any non-Jewish king, and I have not seen in any of the chronicles of their early kings, any king under the sun whose house always - in peacetime, without war or opponent or harm – [keeping] 40,000 horses unnecessarily, but only for honour and splendour, to accompany him from place to place and run before him. And our Sages already said that Solomon transgressed "And he shall not increase his horses" with this, since they were not needed for war. And I think Solomon did not see fit to increase these horses and charioteers for arrogance and haughtiness and exaltation and a bad path, but rather as a reasonable plan. Because of this [number of horses], the kings around him feared him and were humbled before him and sent him gifts, which they would not have done had they not known that he possessed so many chariots, charioteers and horses, such that he could conquer them at will. It made more sense to do this for peace than to wage war...

5:9-14 Shlomo is wise and the world is impressed

10. Abarbanel to Melachim I 5:9

להודיענו שעם היות שהרב' לו סוסים ופרשים ואנשי ביתו לא נמנע מפני זה מהתחכם, לפי שהיתה חכמתו ע"ד הפלא.

To inform us that even though he had many horses and charioteers and household members, this did not keep him from becoming wise, for his wisdom came from a miraculous source.

11. Malbim to Melachim I 5:9

חוץ מחכמת ההנהגה שדבר בה עד הנה, נתן אלקים חכמה לשלמה ותבונה הרבה מאד...

Aside from the administrative wisdom mentioned until now, Gd gave Solomon wisdom and very great understanding...

12. Talmud, Gittin 68a

"עשיתי לי שרים ושרות ותענוגות בני האדם שדה ושדות (קהלת ב:ח) – "שרים ושרות" אלו מיני זמר, "ותענוגות בני האדם" אלו בריכות ומרחצאות, "שדה ושדות" הכא תרגימו שידה ושידותין, במערבא אמרי שידתא..."

"I made for myself *sharim* and *sharot* and the pleasures of people, *shidah* and *shidot*." "*Sharim* and *sharot*" are kinds of music; "the pleasures of people" are pools and bathhouses; "*shidah* and *shidot*" were explained [in Babylon] as male and female demons. In [Israel] they said: litters.

13. Midrash, Bamidbar Rabbah 19:3

מהו "כחול"? רבנן אמרי נתן לו חכמה כנגד כל ישראל שנא' "ויהי מספר בני ישראל כחול הים וגו'".
א"ר לוי: מה חול גדר לים, כך היתה חכמה גדורה לשלמה. מתלא אמרין "דעה חסרת מה קנית, דעה קנית מה חסרת. "עיר פרוצה אין חומה,
איש אשר אין מעצור לרוחו." (משלי כה:כח)

What is "like sand"? Our Sages said: He gave him wisdom parallel to all Israel, as in, "And Israel's number shall be as the sand of the sea, etc."

Rabbi Levi said: Just as sand is a fence for the sea, so wisdom was a fence for Solomon. As the saying goes, "Lacking knowledge, what have you acquired? Having acquired knowledge, what do you lack?" And Mishlei 25:28: "An exposed city, without a wall – this is a man who has no restraint upon his spirit."

14. An intentional linking of his wisdom with Israel

- Immeasurable (Radak)
- As wise as all Israel (Bamidbar Rabbah 19:3)
- The wisdom he requested in 3:8-9

15. Midrash Tanchuma, Chukat 6

ומה היתה חכמתן של בני קדם? שהיו יודעים במזלות וערומים בטייר.

And what was the wisdom of the people of *kedem*? They knew the constellations and were clever in the birds.

16. Abarbanel to Melachim I 3:10

והבחינה השלישית היא מפאת ידיעתו אופני הרכבות הדברים והתמזגותם והמקום והזמן ושאר הדברים המתחייבים בהוייה כפי מה שיאות לכל מין ומין, וג"כ הפועלים הצריכים לכל הויה והויה ואופני ההתהוות ושעורי היסודות הנכנסים בכל מורכב ומורכב כפי הראוי למינו, מה שמעולם לא הגיע אליו שום חוקר בעיונו... עד שהיה אפשר לו לפעול בריאות טבעיות בדברים הטבעיים לשעתם, על דרך מה שזכרו חכמי התלמוד (סנהדרין סה:): מהאי גברא דעבד רבא... וכבר נמצאו באומות ישמעאל ספרים מיוחדים ביניהם למלך שלמה מדברים שהם מהמין הזה... שחרטומי מצרים היו כ"כ בקיאים בידיעת טבעי הדברים שהיו יודעים לעשות בריאות חדשות, כמו שנראה מספורי התורה (שמו' ז - ח') ושלמה הגדיל לעשות מהם...

שלמה לפי שהגיע אל אמתת החכמה ההיא ע"ד הפלא ומפאת סבות', השיג מה למעלה מה למטה בטבעים השממיים ובמספרם והנחותיהם ובסודור תנועותיהם, והשיג עם זה אמתת כחותיהם בהנהגת הדברים השפלים איך היא. ובמלאכה המעשית עשה כרצונו והצליח, וכמו שזכרו חכמים ז"ל מהפעולות שעשה בכסא והצורות אשר עשה מאריות ונמרים ושאר הצורות שעשה לפעולות המיוחדות שהיו כלם מזה המין, ועל השגת חכמת התכונה הזאת והקפת אמתתה וכללות עניני', אמר הכתוב ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם...

17. Midrash, Bamidbar Rabbah 19:3

"ומכל חכמת מצרים" - מה היתה חכמת מצרים? את מוצא כשביקש שלמה לבנות בית המקדש שלח אצל פרעה נכה, אמר לו "שלח לי אומנין בשכרן, שאני מבקש לבנות בית המקדש." מה עשה? כנס כל אצטרולוגין שלו, צפו וראו בני אדם שעתידין למות באותה שנה ושלחן לו. כשבאו אצל שלמה צפה ברוח הקדש שהם מתים באותה שנה, נתן להם תכריכיהן ושלחן אצלו. שלח לו, "לא היה לך תכריכין לקבור את מתיך? הרי לך הן ותכריכיהן."

18. The wise people named in 5:11

- Known philosophers (Abarbanel)
- Sons of Zerach ben Yehudah in Divrei haYamim I 2:6 (Rashi)
- Levijim who sang (Radak)
- Wise figures of Jewish history (Kohelet Rabbah 7:1:23)

19. Midrash, Kohelet Rabbah 7:1:23

"ויחכם מכל האדם" מאדם הראשון... "מאיתן האזרחי", זה אברהם, דכתיב (תהלים פט) "משכיל לאיתן האזרחי", והימן זה משה שנא' (במדבר יב) "בכל ביתי נאמן הוא", "וכלכל" זה יוסף דכתיב (בראשית מז) "ויכלכל יוסף", ... "וורדע" זה דור המדבר שכולו דעה, "בני מחול" אלו ישראל שמחל להם הקב"ה על מעשה העגל.

20. King Solomon as a man of *meshalim* Mishlei 1:1, 10:1, 25:1; Kohelet 12:9

21. 3000 *meshalim*, 1005 poems?

- אלה = "lesson"
 - Three lessons – Three parts of Mishlei
 - Five lessons
 - Three in Mishlei, plus Shir haShirim and Kohelet (Rashi)
 - Five parts of Shir haShirim, plus the "song of אלה" at the end (Malbim)
- אלה = 1,000
 - 3000 meshalim on each item in Torah, 1005 reasons for everything in the prophets (Eruvin 21b)
 - 3000 meshalim teaching character, 5000 poems about the world of the angels (Abarbanel)

22. Radak to Melachim I 5:12

אינם נמצאים אצלינו... כי רבים ספרים אבדו לישראל בגלותם. וכן מה שחבר בחכמת הטבע...

23. Ralbag to Melachim I 5:12

ידמה שאלו המשלים שכלל אותם ספר משלי ומאותם השיריפ נבחר השיר אשר כלל אותו ספר שיר השירים. ולז"א בראש ספר משלי "משלי שלמה בן דוד מלך ישראל לדעת חכמה ומוסר וכו'" ר"ל שאלו המשלים לבד יהיה תועלתם באלו הענינים שזכר פה. ואולם שאר המשלים שדבר שלמה לא היה תועלתם לאלו הדברים ולזה לא נכתבו באלו הספרים הנכתבים ברוח הקדש. ולזאת הסבה אמר ג"כ בראש ספר שיר השירים "שיר השירים אשר לשלמה" ר"ל שזה השיר הוא הנבחר שבשירים אשר לשלמה:

24. Midrash Tanchuma, Chukat 6

אמר ר' שמואל בר נחמן חזרנו על כל המקראות ולא מצאנו שנתנבא שלמה אלא קרוב לשמונה מאות פסוקים, אלא מלמד שכל פסוק ופסוק יש בו שנים ושלושה טעמים...

25. Rabbeinu Yehonatan of Lunel, Commentary to Rif to Pesachim 56a

וגנז ספר רפואות שחבר שלמה המלך בחכמתו, כדכתיב [מ"א ה'] "וידבר על העצים" וכתיב [שם] "מן הארז אשר בלבנון ועד האזוב אשר [יצא] בקיר, " שסיפר, לזה העשב יש כח זה ומועיל לחלי זה.

26. Midrash, Pesikta d'Rav Kahana (Mandelbaum ed.) #4

וכי איפשר לאדם לדבר על העצים, מן הארז אשר בלבנון עד האזוב אשר יוצא בקיר? אלא אמר שלמה מפני מה מצורע זה מיטהר בגבוה שבגבוהים ובנמוך שבנמוכים? אלא על ידי שאם אדם זה מגביה את עצמו כארז הוא לוקה בצרעת, וכיון שהוא משפיל את עצמו כאזוב הוא מתרפא באיזוב.

Is it possible to speak to the trees, "from the cedars of Lebanon to the hyssop emerging from the wall"? Rather: Solomon said: Why does this *metzora* become ritually pure with the tallest of the tall and the shortest of the short? If someone elevates himself like a cedar, he will be struck with *tzara'at*, and once he lowers himself like the hyssop he will be healed with the hyssop.

27. Kohelet 7:23, Mishlei 30:18

...אמרתי אֶחְכְּמָה וְהִיא רְחֹקָה מִמֶּנִּי:
שְׁלֹשָׁה הֵמָּה נִפְלְאוּ מִמֶּנִּי וְאֶרְבָּעָה לֹא יִדְעָתִים:

28. Talmud, Yoma 14a

אם על הטמא טהור, על הטהור לא כל שכן? ורבי עקיבא? היינו דקאמר שלמה "אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני."
If it converts the ritually impure to become ritually pure, then how much more so the ritually pure! What will Rabbi Akiva reply? This is what Solomon said, "I said I would become wise, but it is remote from me. (Ecclesiastes 7:23)"

29. Midrash, Vayikra Rabbah 30:15

אחר כל אותו החכמה שכתוב בשלמה... ישב לו תמיה על ד' מינין הללו, שנא' (משלי ל) "שלשה המה נפלאו ממני" - ג' המה פסח מצה ומרור, "וארבעה לא ידעתים" אלו ד' מיני' שבלולב, שבקש לעמוד עליהם. 'פרי עץ הדר' מי יאמר שהוא אתרוג? כל האילנות עושין פירות הדר! 'כפות תמר' תורה אמרה טול שתי כפות תמר' להלל בהן והוא אינו נוטל אלא לולב, לבה של תמרה?? 'וענף עץ עבות' מי יאמר שהוא הדס, הרי הוא אומר במקום אחר (נחמיה ח) "צאו ההר והביאו עלי זית [ועלי עץ שמן ועלי הדס ועלי תמר' ועלי עץ עבות!]" וערבי נחל' כל האילנות גדלין במים!...